

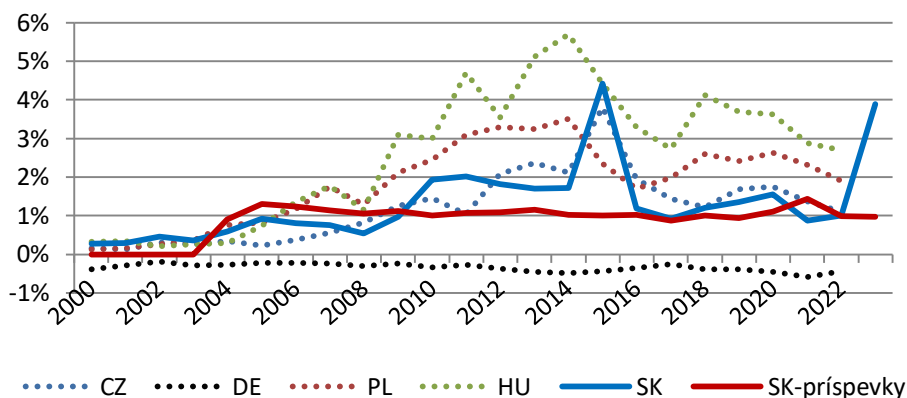
INVESTÍCIE DO EURÓPSKEJ ÚNIE SA NÁM VYPLÁCAJÚ TAKMER DVA A POL NÁSOBNE

Tomáš Miklošovič

Motivation / Motivácia

Tento rok oslavujeme dvadsiate výročie vstupu Slovenska do Európskej únie. Vstup do EÚ bol významný impulz pre hospodársky a sociálny rozvoj Slovenska. V tomto komentári si zhrnieme jednu zo základných výhod členstva v EÚ a tou je možnosť čerpania eurofondov.

Čistá pozícia vybraných krajín ako podiel na hrubom národnom dôchodku.

Poznámka: Dáta za Slovensko pochádzajú z NBS. Dáta za ostatné krajiny V4 pochádzajú z Európskej komisie. 2023* znamená očakávaná pozícia.

Main findings / Hlavné zistenia

- Naše príspevky do EÚ za obdobie rokov 2004 – 2023 boli vo výške 15,8 mld. EUR.
- Výdavky EÚ za to isté obdobie na Slovensku boli vo výške 39,7 mld. EUR.
- Z EÚ sme prijali 2,4-krát viac ako sme prispeli.
- Prijali sme priemerne 1,2 mld. EUR ročne v porovnaní s našimi príspevkami.

Author's comment / Komentár autora

Tento rok oslavujeme dvadsať rokov, čo sme sa stali súčasťou veľkej rodiny nazvanej Európska únia (EÚ). Toto zoskupenie 27 štátov tvorí silný politický a ekonomický celok, ktorý v mnohých smeroch určuje smerovanie sveta. EÚ má rozlohu viac ako 4 milióny km² a takmer 450 miliónov obyvateľov. Podieľa sa na tvorbe takmer 20 % na svetovom

HDP a je jedným z hlavných centier vývoja a výskumu vo svete. Byť súčasťou tohto zoskupenia nám prináša viaceré výhody, ale na druhej strane aj povinnosti a zodpovednosť voči spoločným európskym cieľom a hodnotám. Ako funguje EÚ a čo by sa stalo, keby sme neboli jej súčasťou? Tento komentár sa snaží poukázať len na jednu z potenciálnych výhod členstva v EÚ, a tým sú priame ekonomické výhody plynúce pre Slovensko z členstva v tomto zoskupení.

Tromi hlavnými zdrojmi príjmov rozpočtu EÚ sú v súčasnosti clá, príspevky založené na dani z pridanej hodnoty (DPH) vyberanej členskými štátmi a priame príspevky krajín EÚ, známe aj ako príspevky vychádzajúce z hrubého národného dôchodku (HND). Výdavky EÚ sú určené najmä na investície a sociálnu súdržnosť. EÚ preto na obdobie 5 – 7 rokov prijíma dlhodobé plány výdavkov v podobe viacročných finančných plánov známych aj pod názvom – programové obdobie. V prípade „nečlenstva“ Slovenska v EÚ by sme nemuseli platiť priame príspevky do rozpočtu EÚ. Avšak, na druhej strane by sme však ani nemohli čerpať zdroje EÚ a používať ich na realizáciu investícií a na podporu v sociálnej oblasti. Širšia verejnosť tieto dostupné prostriedky zjednodušene označuje ako **eurofondy**. Podme sa teda pozrieť na misky váh, či z členstva v EÚ v tomto prípade Slovenská republika za ostatných 20 rokov benefitovala, alebo nie.

Štáty EÚ môžeme rozdeliť na dve kategórie. V prípade, že krajina platí viac ako zo spoločného rozpočtu získa prostredníctvom eurofondov, hovoríme o čistých platcoch. Ak krajina získa viac zdrojov cez eurofondy v porovnaní s priamymi príspevkami, nazývame ju čistým prijímateľom. Ako je na tom Slovensko v tomto pohľade? Je každý rok od vstupu do EÚ čistým prijímateľom alebo platcom?

Od vstupu do EÚ v roku 2004 sme začali prispievať do rozpočtu Únie nemalou sumou. V prvom roku to bolo viac ako 300 mil. EUR. Táto suma konzistentne narastá vzhľadom na celkovú rastúcu výkonnosť slovenskej ekonomiky. V roku 2021 sme prispievali takmer 1 385 mil. EUR (čo bolo zhruba 1,4 % HND). Tento podiel bol najvyšší počas celého obdobia. V nasledujúcich rokoch boli naše príspevky mierne nižšie (na úrovni cca 1 100 mil. EUR). Na grafe uvedeného vyššie možno vidieť relatívnu konzistentnosť našich príspevkov do rozpočtu EÚ v pomere k HND počas celých dvoch dekád (červená čiara).

Kým v roku 2004 sme prispeli do rozpočtu EÚ spomínaných 300 mil. EUR, naše „čerpanie“ v tomto roku bolo viac ako 500 mil. EUR, resp. 1,6-krát viac. Tento pomer bol jeden z najmenších za celých dvadsať rokov! Priemerne sme v každom roku mali 2,4-násobne vyššie čerpanie zo spoločného rozpočtu EÚ, ako boli naše príspevky cez priame platby (modrá čiara v grafe). Spolu sme do rozpočtu EÚ za obdobie 2004 – 2023 prispeli takmer 15,8 mld. EUR a naše kumulatívne „čerpanie“ bolo vo výške 39,7 mld. EUR. Táto suma predstavuje približne 1/3 HDP Slovenska v roku 2023.

Pokiaľ by Slovensko nevstúpilo do EÚ, stratilo by v priemere dodatočné zdroje na úrovni 1,5 % HND ročne, alebo 1,2 mld. EUR, ktoré by neboli použité na jeho rozvoj. Na základe jednoduchého porovnania príjmov a výdavkov voči spoločnému rozpočtu EÚ možno pokojne konštatovať, že Slovensko je za celé obdobie svojho členstva v pozícii čistého prijímateľa.

Na tomto mieste je však potrebné spomenúť efektivitu využívania eurofondov. Pri pohľade na vývoj čerpania je zrejmé, že zatiaľ čo naše príspevky sú konzistentné počas celého obdobia, tempo čerpania v jednotlivých rokoch sa zásadne líši. Toto nerovnomerné čerpanie má za dôsledok nevyužitie potenciálu eurofondov. Zároveň by sme nemali byť ľahostajní v prípade „šafárenia“ v oblasti eurofondov, pretože to nie sú len „nemecké“ peniaze, ale podstatná časť týchto peňazí pochádza aj z našich peňaženiek.